

ponthoz, a másik – akit a dokumentációban megkérdeznek – válaszol a kérdésekre és legjobb tudása szerint igyekszik kielégíteni a használók igényeit. Fontos szerephez jutnak a vállalatok vezetői is. Tudatosítani kell bennük, hogy ők és vállalataik információtermelők is egyben, nemcsak használók, tehát nekik is szállítaniuk kell az adatokat és az információkat úgy, hogy a kör bezáruljon, s a használó egyben tájékoztató is legyen.

/Quels sont les utilisateurs? Pourquoi les informer? = Documentaliste, 13. köt. 1. sz. 1976. p. 30–34./

* * *

A csehszlovák műszaki üvegyiparban foglalkoztatott szakemberek tájékozódási szokásai és igényei

A csehszlovák műszaki üvegyiparban a közeljövőben át akarnak térni a számítógépes információfeldolgozásra. Mindez bizonyos mértékben megváltoztatja az eddigi informálódási szokásokat, illetve változatosabb igénykielégítést tesz lehetővé. Az áttérés sikere sok tekintetben függ attól, hogy a használókat lélektanilag is felkészítik-e a változásra, illetve tudomást szereznek-e a kibővült lehetőségekről. *Ezért az ilyen előkészületi szakaszokban mind a használó felkészítése és tájékoztatása, mind pedig az új rendszert tervezők helyzetismeretének biztosítása szempontjából igen hasznos a tájékozódási szokások és igények felmérése.*

Az a kombinált, kérdőív és kötetlen beszélgetést egyaránt alkalmazó felmérés, amelynek általánosabb érvényűnek látszó eredményeit az alábbiakban közöljük, 100 főből álló reprezentatív mintára, a potenciális használók kb. 12,5%-ára terjedt ki.

A szóban forgó eredmények a következők:

1. A megkérdezettek döntő többsége tanúsította, hogy informálódásához a vállalati-intézményi vagy az ágazati információs szerv szolgáltatásait veszi igénybe.
2. A megkérdezettek 10%-a az irodalomkeresésben 5 évnél rövidebb, 31%-a 5 éves, 28%-a 10 éves, 10%-a pedig 15 éves időhatárt lát szükségesnek.
3. A „mikor igényel irodalomkutatást” kérdésre 82% úgy válaszolt, hogy munkája első fázisában, de 76%-os volt azok aránya is, akik a munka előkészülete során tartanak erre igényt.
4. A preferált források sorrendje a következő:

	az előfordulások számának és helyezésének arányából adódó koefficiens
folyóiratok	52
vállalati irodalom	23
szabadalmi irodalom	19,7
könyvek	17,3
újtjelentések	10,4
szabálytalanul megjelenő periodikumok	9,1
kutatási jelentések	6,6

5. A szelektív információterjesztést (SZIT) a megkérdezettek 84%-a igényelte, a negatívan nyilatkozókról kiderítették, hogy még nem ismerik ezt a szolgáltatást.
 6. A megkérdezettek nagyon bizonytalan válaszokat adtak a tekintetben, hogy egyszerre milyen mennyiségű információt képesek feldolgozni.
 7. A számítógéppel kiírt információk olvasása, bár ma még nincs lehetőség a cseh írás maradéktalan érvényesítésére, a megkérdezettek közül senkinek sem jelent akadályt.
 8. A SZIT-tájékoztatás gyakoriságáról a megkérdezettek a következőképpen vélekedtek:
 - 65% a havi periodicitás,
 - 20% a kétheti periodicitás,
 - 7% a kéthavi periodicitás,
 - 6% a kéthavinál is ritkább periodicitás,
 - 2% a heti periodicitás mellett szavazott.
 9. A számítógépes tájékoztatáshoz annyira fontos visszacsatolás eszközéül a megkérdezettek 65%-a a válaszlapot, 23%-a a személyes látogatást, 6%-a a telefonkapcsolatot tartotta a legalkalmasabbnak. 3% nem tartott szükségesnek visszacsatolást, 3%-nak pedig nem volt véleménye róla.
 10. A megkérdezettek 23%-a – időhiány és túlzott terjedelem miatt – nem tanulmányozza, nem dolgozza fel a kapott információkat, 41% viszont a kapott információk elégtelen mennyiségére panaszodik. Sokan teszik szóvá az információk késedelmes beérkezését.
 11. Főként a kiegészítő beszélgetésekből derült ki, hogy távlati információigényüket csak kevesen tudják egyértelműen megfogalmazni.
- /JANOŠ, K.: Příklad zjišťování informačních potřeb uživatele = Technická Knihovna, 20. köt. 5. sz. 1976. p. 137–144./*

(Futala Tibor)

Néhány szempont a tudományos kutatómunka információs igényének elemzéséhez

Két lengyel könnyűipari kutatóintézetben vizsgálták meg a kutatók információs igényeit és véleményüket igényeik kielégítéséről. Az elemzést 142 kutató és fejlesztő mérnök – a továbbiakban: kutató – által kitöltött kérdőív alapján végezték el.

A kutatóknak a feladataik megoldásához szükséges információk beszerzésére fordított munkaidő hányadát az 1. táblázat mutatja.

Emellett a megkérdezettek 64,8%-ának véleménye szerint teljes mértékben lehetőség van a kutatási területen megjelenő új ismeretek állandó figyelésére, a kutatók

31%-a csak részlegesen képes erre, míg 4,2%-a egyáltalán nem.

A szükséges információt a kutató kaphatja valamely közvetítő eszköz útján (szakirodalom stb.) vagy közvetlenül az információs munkatárstól (más szakértőtől), megtárgyalva információs igényének szoros tematikáját.

1. táblázat

Az információk beszerzésére fordított idő a kutatásra fordított teljes munkaidő százalékában

Időtartam	Összes megkérdezett kutató 142 fő = 100%	A kutató-csoportok vezetői 38 fő = 100%
Több mint a feladatra fordított teljes munkaidő fele	8,4	–
kb. a fele	14,3	11,6
közül egyharmada	28,3	29,4
kb. 10%	40,0	47,3
még kevesebb	9,0	11,7
Összesen	100,0	100,0

2. táblázat

A közvetett és a közvetlen információ hasznossága (142 fő = 100%)

Meghatározás	Közvetett információ	Közvetlen információ
Nagyon hasznos	83,1	24,6
Hasznos	13,3	52,1
Kevésbé hasznos	3,6	19,7
Nem hasznos	–	3,6
Összesen	100,0	100,0

3. táblázat

A közvetett és a közvetlen információ hasznossága a kutatási munka előkészítési és realizálási szakaszában (142 fő = 100%)

Részletezés	Közvetlen információ		Közvetett információ	
	elő-készület	realizálás	elő-készület	realizálás
Nagyon hasznos	82,8	55,4	23,8	38,6
Hasznos	10,1	42,2	43,6	54,3
Kevésbé hasznos	1,1	2,4	27,4	5,2
Nem hasznos	–	–	5,2	1,0
Összesen	100,0*	100,0	100,0	100,0*

* A cikkben közölt százalékarányok nem adják ki a 100%-ot.

Az előbbi közvetettnek, az utóbbit közvetlennek nevezi a szerző. Ezeknek az információközlési módoknak az értékelése során kimutatták, hogy – bár nem jelent különbséget a képzettség, vagy a kutató önálló beállítottsága – jelentősen befolyásolja az értékelést az, hogy a kutatási feladat megoldásának mely szakaszában tartanak (előkészítés, realizálás). A konkrét adatokat a 2. és 3. táblázat mutatja be.

4. táblázat

Az egyes információszerzési formák hasznosságának értékelése

(az egyes rovatokban a megfelelő válaszok abszolút mennyisége van feltüntetve)

Sor-szám	Megnevezés	Értékelés (142 fő)				Kutatómunka készütségi foka	
		Nagyon hasznos	Hasznos	Kevésbé hasznos	Nem hasznos	Előkészület	Realizálás
1.	Eredeti közlemény (pl. könyv, folyóirat, broszúra)	112	24	5	1	122	60
2.	Információs feldolgozások (pl.: téma-dokumentáció, elemző-szintetizáló munka, szemle)	52	73	13	4	115	43
3.	Megbeszélés szakértőkkel	84	51	6	1	102	122
4.	Előadás	27	96	16	3	94	108
5.	Szaktanácsadás	52	78	11	1	72	89
6.	Filmbemutató	31	62	41	8	55	25
7.	Tanulmányi kirándulás rokontevékenységet folytató üzemekhez	34	70	33	5	67	49
8.	Kiállítás, vásár	44	65	28	5	65	36

A következő, az 5. táblázat a különböző típusú információs források hasznosságára vonatkozó értékelő adatokat tartalmazza.

A leginkább keresett dokumentumok:

a nem-publikált jelentések kutatómunkákról, ideértve a tudományos fokozat elnyerésére szolgáló munkákat; útijelentések, konferencia-anyagok, valamint a nehezen hozzáférhető ún. szolgálati anyagok.

A tudományos kutatómunkában különösen hasznosak még a könyvek, broszúrák, részcímes periodikumok, szakfolyóiratok, szabványok, valamint a vállalati irodalom.

5. táblázat

Az információs munkatársak segítségével beszerezhető
információs források hasznosságának és
hozzáférhetőségének értékelése

Sor- szám	A források megnevezése	A hasznosság értékelése (142 fő)				Nehezen hozzáférhető
		Nagyon hasznos	Hasznos	Kevésbé hasznos	Nem hasznos	
1.	Szakkönyv	86	47	8	1	18
2.	Lengyel folyóirat	51	86	5	-	3
3.	Külföldi folyóirat	88	51	2	2	18
4.	Lengyel vállalati irodalom (katalógus, árjegyzék, prospektus)	40	58	35	9	61
5.	Nem lengyel vállalati irodalom (katalógus, árjegyzék, prospektus)	64	55	18	5	68
6.	Kézikönyv, tankönyv	3	74	30	5	34
7.	Szabadalmak és ész- szerítési javaslatok	32	50	44	18	16
8.	Lengyel szabványok	36	71	27	8	2
9.	Külföldi szabványok	26	73	29	14	42
10.	Tudományos munkák	72	61	8	1	17
11.	Normatívák, előírások	10	62	58	12	5
12.	Műszaki dokumentáció	16	51	47	28	21
13.	Technológiai dokumen- táció	30	58	20	25	26
14.	Szerelési, üzemeltetési és karbantartási utasítások	17	60	36	29	24
15.	Útjelentések, külföldi utazásokról	15	61	52	14	33
16.	Jelentések tudományos, műszaki és gazdasági konferenciákról	21	87	27	7	32
17.	Gazdasági elemzések	27	77	28	10	19

/POMYKALSKI, A.: Niektóre aspekty analizy
potrzeb informacyjnych w środowisku naukowo-
badawczym = Aktualne Problemy Informacji i
Dokumentacji, 21. köt. 2. sz. 1976. p. 29–32./

(Schiff Ervin)

RENDEZVÉNYEK

Az Információs Rendszerek és Hálózatok

3. Európai Kongresszusa

Luxemburg, 1977. május 3–6.

A konferenciát az *Európai Közösségek Bizottsága* rendezi a Közösségek egyéb intézményeinek segítségével. A fő téma a nyelvi korlátok elhárítása. A konferencia hivatalos nyelve: angol, francia, német.

A következő témákban hangzanak el előadások:

nyelvtanítás és a nyelvek használata a Közösségekben; szemantika, terminológia és lexikográfia, a terminológiai források gyors megközelítése;

nyelvészet, nyelvtan és szintaxis; a szintaktikai struktúrák ábrázolásának és ellenőrzésének számítógépes eszközei;

fordítás és interpretálás; fordítási segédletek; géppel segített vagy félautomata gépi fordítás;

több nyelvű tezauszok és több nyelvű dokumentációs kutatási rendszerek; számítógépes fordítás.

/NEWSIDIC. 1976. 21. sz. p. 14./

A 6. Nemzetközi Cranfield Konferencia

1977. július 26–29.

A konferencia témája: a gépesített információtároló és kereső rendszerek: az adatbankok és az adatbázisok használatának problémái: a gépesített rendszerek szerepe az információs tevékenység egészében.

Az előző konferenciához hasonlóan 1977-ben is a konferencia előtt tartják meg az INSPEC mágnesszalagok használóinak értekezletét.

A részvételi díj kb. 48 font.

További információkat szolgáltat: Cyril W. CLEVERDON, Cranfield Institute of Technology, Cranfield, Bedford, England MK43 OAL.

/NEWSIDIC. 1976. 21. sz. p. 15./